

משרד החינוך

מקום להידוק
דפי השאלון

11282

אגף בכיר בחינות

המנהל הפדגוגי

מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לפסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.

לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלתם מודפסים פרטיכם האישיים. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלתם מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי מחברת הבחינה (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה!

<p>מדבקת שאלון ملصقة نموذج امتحان</p> <p>שאלון 011282</p> <p>עברית</p>	<p>מדבקת נבחן והתאמות ملصقة ممتحن ומلاءمات</p> <table border="1" data-bbox="768 1464 1296 1777"> <tr> <td>שנה السنة</td> <td>חודש الشهر</td> </tr> <tr> <td>מועד מועד</td> <td></td> </tr> <tr> <td>סמל ביה"ס</td> <td>מס' תעודת הזהות</td> </tr> <tr> <td>رقم المدرسة</td> <td>رقم الهوية</td> </tr> </table> <p>יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)</p>	שנה السنة	חודש الشهر	מועד מועד		סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות	رقم المدرسة	رقم الهوية	<p>מדבקות לנבחנים ملصقات للممتحنين</p>
שנה السنة	חודש الشهر									
מועד מועד										
סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות									
رقم المدرسة	رقم الهوية									

יש לסמן במשבצת אם ניתנה מחברת נוספת
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطي دفتر إضافي

* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

دفتر امتحان

تحيّة للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التّعليمات في هذه الصّفحة والعمل وفقاً لها بدقّة . عدم تنفيذ التّعليمات قد يؤدّي إلى عواقب مختلفة وحتىّ إلى إلغاء الامتحان . أعدّ الامتحان لفحص التّحصيلات الشّخصيّة، لذلك يجب العمل بشكل ذاتيّ فقط . أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على موادّ مكتوبة أو شفهيّة .

لا يُسمح إدخال موادّ مساعدة – كتب، دفاتر، قوائم – إلى غرفة الامتحان، ما عدا " موادّ مساعدة يُسمح استعمالها" المفصّلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم . كما لا يُسمح إدخال هواتف خلويّة أو أجهزة إلكترونيّة أخرى إلى غرفة الامتحان . استعمال موادّ مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدّي إلى إلغاء الامتحان . بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدّفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء .

يجب التّقيد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات لامتحان

1. يجب التّأكد بأنّ تفاصيلكم الشّخصيّة مطبوعة على ملصّقات الممتحن التي حصلتم عليها . لا يُسمح إضافة أو تغيير أيّة تفاصيل في الملصّقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدّفتر وفي تسجيل العلامات .
2. في حال عدم حصولكم على ملصّقة، يجب ملء التّفاصيل في المكان المعدّ لملصّقة الممتحن، بخطّ يد .
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدّفتر (في المنطقة المخطّطة)، لأنّه لن يتمّ مسح ضوئيّ لهذه المنطقة .
4. للمسوّدة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدّة لذلك فقط .
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق . الدّفتر الذي يُسلّم ناقصاً يُثير الشّكّ بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات .
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدّفتر، لأنّ الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم .

نتمنّى لكم النّجاح!

סוג הבחינה: בגרות
 מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
 מספר השאלון: 11282
 נספח: מאמרים

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות

- א. משך הבחינה: שתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון	-	הבנת הנקרא	-	60	נקודות
פרק שני	-	הבעה בכתב	-	40	נקודות
		סך הכול	-	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לקרוא את המאמרים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"ה, מס' 11282 + נספח

פרק ראשון – הבנת הנקרא (60 נקודות)

קראו את המאמרים 1–2 שבנספח המצורף, וענו על כל השאלות 1–13.

הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. א. על פי מאמר 1, מדוע לטענתם של מתנגדי החינוך הביתי נפגעת ההתפתחות החברתית של הילדים בחינוך זה? ציינו שתי סיבות. (4 נקודות)

ב. ציינו ממאמר 1 שתי הפרכות לטענה זו. (4 נקודות)

הפרכה: _____

הפרכה: _____

2. א. במאמר 1 מוצגות שלוש הסתייגויות מממצאי המחקרים התומכים בחינוך ביתי. (1) כתבו את ההסתייגויות. (6 נקודות)

הסתייגות: _____

הסתייגות: _____

הסתייגות: _____

(2) על פי אחת מן ההסתייגויות, הסבירו מדוע ממצאי המחקר מוטלים בספק. (3 נקודות)

ב. ציינו איזו מן ההסתייגויות שבמאמר 1 מוצגת גם במאמר 2. (2 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"ה, מס' 11282 + נספח

3. כותבת **מאמר 1** מציגה מחקרים ודעות של חוקרים בנוגע לחינוך הביתי ולחינוך הבית ספרי. האם אפשר לקבוע באיזה סוג חינוך הכותבת מצדדת – בחינוך הביתי או בחינוך הבית ספרי? הוכיחו את תשובתכם. (5 נקודות)

4. אחת הטענות המובאות ב**מאמר 1** נגד החינוך הביתי היא שילדים בחינוך ביתי עלולים להינזק נפשית (שורות 13–14). על פי **מאמר 2**, האם טענה זו מוצדקת? בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)

5. ב**מאמר 2** הכותבת מציגה בעיה הקשורה לחינוך הביתי, שאינה מנקודת המבט של הילדים. א. ציינו מאיזו נקודת מבט מוצגת בעיה זו, ומהי הבעיה. (4 נקודות)

ב. הסבירו כיצד הכותרת של המאמר "שניצל, כביסה ואלגברה" משקפת בעיה זו. (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"ה, מס' 11282 + נספח

6. לפניכם משפט **ממאמר 1**, ובו ביטוי מודגש.
- "הורים בחינוך ביתי **קוראים תיגר** על החשיבות של המערכת החינוכית להתפתחות הילד" (שורות 6-7).
- מה פירוש הביטוי "קוראים תיגר"? הקיפו את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
- (1) מהללים
 - (2) מפקפקים
 - (3) מתריסים
 - (4) מפגינים
7. לפניכם משפט **ממאמר 1**, ובו ביטוי מודגש.
- "ילדים בחינוך ביתי עלולים לפתח פערי למידה או להינזק נפשית, ולפיכך הם יהיו למעמסה על החברה בבגרותם" (שורות 13-14). (3 נקודות)
- הציעו מילה או מילים שיכולות להחליף את הביטוי המודגש במשפט. _____
8. לפניכם משפט **ממאמר 1**, ובו ביטוי מודגש.
- "בחינוך הביתי הילדים מתחנכים **בתנאי חממה**" (שורות 44-45).
- לפניכם הגדרות שונות למילה "חממה". מהי ההגדרה המתאימה ביותר למילה "חממה" בביטוי המודגש במשפט זה? הקיפו את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
- (1) מבנה שנשמר בו חום המותאם לגידול צמחים
 - (2) בית שקירותיו מזכוכית
 - (3) ענף כלכלי הזוכה לזכויות מיוחדות ולהגנה ממשלתית
 - (4) מקום או סביבה המטפחים משהו
9. לפניכם משפט **ממאמר 1**, ובו מילה מודגשת.
- "כמו כן עולה ה**תהייה** אם אכן סביבת בית הספר יכולה לספק טוב יותר את הכישורים הנדרשים להצלחה בחיים הבוגרים בהשוואה לסביבה הביתית" (שורות 63-65).
- איזו מבין המילים שלפניכם **מנוגדת** למילה "תהייה"? הקיפו את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
- (1) השתוממות
 - (2) ביטחון
 - (3) מחשבה
 - (4) חשש

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"ה, מס' 11282 + נספח

10. לפניכם משפט **ממאמר 2** ובו מודגשת מילה.
 "הורים שבחרו בחינוך ביתי משיקולים **פדגוגיים** בלבד" (שורה 8).
 כתבו מילה מתאימה במקום המילה המודגשת במשפט. (3 נקודות)
-
11. לפניכם משפט **ממאמר 2**, ובו מודגשת מילה.
 "הן [האימהות] מצאו דרכים לשלב בין תפקידיהן השונים **ולתעדף** אותם" (שורות 17-18).
 באיזה מבין המשפטים שלפניכם השימוש במילה "לתעדף" **אינו** נכון?
 הקיפו את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
- (1) יש לתעדף את המשימות לפי חשיבותן ודחיפותן.
 - (2) כיצד אפשר לתעדף משימה אם הכול חשוב?
 - (3) יש סיבות רבות לתעדף את תוכנית א במקום תוכנית ב.
 - (4) באירוע רב-נפגעים חשוב מאוד לתעדף את הטיפול.
12. לפניכם משפט **ממאמר 2**, ובו ביטוי מודגש.
 "... ל'גורמים חברתיים וסביבתיים המעודדים מוטיבציה פנימית בילדים אלה ולא **חותרים תחתיה**" (שורות 32-33).
 מהו פירוש הביטוי "חותרים תחתיה"? הקיפו את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
- (1) פועלים נגדה
 - (2) מפליגים לקראתה
 - (3) משתדלים לקדם אותה
 - (4) שואפים למטרה
13. לפניכם משפט **ממאמר 2**, ובו מילה מודגשת.
 "ילדים בחינוך ביתי נוטים במידת מה להיות קבוצה **פריווילגית**" (שורה 42).
 איזה מן המאפיינים שלפניכם **אינו** מגדיר את המושג "פריווילגית"?
 הקיפו את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
- (1) בעל זכויות יתר
 - (2) בעל מעמד מועדף
 - (3) בעל יתרונות
 - (4) בעייתי

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשפ"ה, מס' 11282 + נספח

פרק שני – הבעה בכתב (40 נקודות)

בחרו באחד מן הנושאים 14–15, וכתבו עליו מאמר בהיקף של כ-300 מילים לפי ההוראות. הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני. תוכלו לכתוב טיוטה בעמודים 10–11.

14. על מי צריכה להיות מוטלת האחריות לחינוך הילדים?

בשנים האחרונות חל גידול ניכר במספר הילדים שלומדים בחינוך ביתי. תופעה זו מעלה את השאלה: על מי צריכה להיות מוטלת האחריות לחינוך ולהשכלה של הילדים ובני הנוער – על ההורים או על המדינה? כתבו מאמר טיעון, והביעו בו את עמדתכם בשאלה זאת. נמקו את דבריכם, והדגימו אותם.

או

15. שנת שירות

בוגרי תיכון רבים בוחרים להתנדב במסגרת שנת שירות במהלך השנה שלפני גיוסם לצה"ל. במסגרת זו הם פועלים למען הקהילה – בפנימיית, בבתי ספר שדה, בתנועות נוער ובשכונות בפריפריה. יש המציעים לחייב את כל הצעירים לעסוק בפעילות למען הקהילה במסגרת שנת שירות לפני הגיוס לצה"ל. כתבו מאמר טיעון, והביעו בו את עמדתכם בנוגע להצעה זו. נמקו את דבריכם, והדגימו אותם.

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"

"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالنجاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

**נספח: מאמרים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
11282, קיץ תשפ"ה**

לפניכם שני מאמרים. קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר 1

"חיים בתוך בועה": הכנה לחיים של ילדי חינוך ביתי לעומת ילדי בית ספר – ניתוח משווה

מאת אבישג אדרי

למושג חינוך ביתי הגדרות מגוונות, וכולן נוגעות לתופעה שבה הורים מקבלים עליהם אחריות מלאה לחינוך ילדיהם ומחנכים אותם בבית. יש הורים המחנכים את ילדיהם בדרך הדומה לזו המיושמת בבית הספר – שיטה זו מכונה "Homeschooling". הורים אחרים מחנכים את ילדיהם בחינוך חופשי המכונה "Unschooling" ובו מאפשרים לילד לבחור את התכנים ואת דרכי הלימוד. מרבית ההורים בחינוך הביתי משלבים בין שתי השיטות.

באופן כללי הורים בחינוך ביתי קוראים תיגר על החשיבות של המערכת החינוכית להתפתחות הילד ותוהים גם על חשיבות ההשכלה הגבוהה. בדרך כלל הסיבה לכך אינה חוסר היכרותם עם המערכת אלא בדיוק להפך – דווקא בשל היכרותם עימה הם מרשים לעצמם לבקר אותה.

במהלך השנים ספג החינוך הביתי ביקורת רבה. החוקרת לילך מרום (2006) הציגה טענות נגד החינוך הביתי, למשל שילדים בחינוך ביתי נמצאים בבידוד חברתי ויאלצו להשתלב בחברה בלי כלים מתאימים, מכיוון שלא רכשו אותם בבית הספר. הם עלולים להיות מבודדים, סגורים, אנוכיים ומנוכרים לחברה. טענות נוספות הן שילדים בחינוך ביתי עלולים לפתח פערי למידה או להיזק נפשית, ולפיכך הם יהיו למעמסה על החברה בבגרותם.

בצד הביקורת על החינוך הביתי יש גם תפיסה הפוכה של אנשי חינוך והוגי דעות שמבקרים את החינוך הבית ספרי. גרדנר (1996) טוען שבית הספר מפתח בעיקר יכולת לוגית-מתמטית ויכולת לשונית, ולא מפתח מגוון רחב מספיק של יכולות הנדרשות להצלחה בחיים; רוג'רס (1973) חושב שבית הספר מדכא את המוטיבציה הפנימית של הילד; רובינסון (2013) חושב שבית הספר מדכא את היצירתיות של הילד; ולדעת הרפז (2009), בית הספר אינו מחנך לחשיבה מעמיקה אלא לתפוקות. בעקבות הביקורות הן על החינוך הביתי הן על החינוך הבית ספרי אנסה לבחון כיצד כל אחד מהם מכין את הילדים לחיים בחברה.

מדלין (2000) טוענת כי אחת הביקורות על החינוך הביתי היא שלא מתאפשרות בו ההתנסויות החברתיות שילד חווה בבית הספר, ולפיכך החינוך הביתי פוגע בהתפתחות החברתית של הילד. הורים בחינוך הביתי דוחים ביקורת זו וטוענים שדווקא בבית הספר הילד חשוף להשפעה חברתית שלילית. לדעתם, יחסי חברות בקבוצת השווים⁽¹⁾ בבית הספר הם לעיתים קרובות עוינים או מניפולטיביים, ולכן הילדים עלולים להפוך לתלותיים, לחסרי ביטחון ואפילו לאנטי-חברתיים. בסקירתה של מדלין על מחקרים שנערכו בנושא, היא גילתה כי ילדי החינוך הביתי אינם מבודדים, אלא משתתפים בפעילויות בקהילותיהם ומתקשרים עם מגוון אנשים בלא הבדל גיל. יש להם הערכה עצמית טובה והם נוטים פחות לפתח בעיות התנהגות בהשוואה לילדים אחרים.

* מעובד על פי אדרי, א' (תשפ"א). "חיים בתוך בועה": הכנה לחיים של ילדי חינוך ביתי לעומת ילדי בית ספר – ניתוח משווה. שנתון "שאנן" – כרך כו. עמ' 105–112. אוחר מ־ shaanan.ac.il.
(1) קבוצת השווים – קבוצה חברתית המורכבת מבני אותו גיל או מבני אותו סטטוס חברתי או מבעלי תחומי עניין משותפים.

נוסף על כך היא מצאה כי ילדי החינוך הביתי מראים בגרות חברתית וכישורי מנהיגות טובים מאלה של ילדים אחרים. לפי סקירתה של מדלין ועל פי מחקרים אחרים, נראה שילדי החינוך הביתי הם בעלי כישורים חברתיים טובים לא פחות מאלה של ילדי בית הספר. עם זאת ציינה מדלין כי האמינות של המחקרים בנושא אינה גבוהה, משום שרבים מן המחקרים נשענים רק על דיווחי ההורים. 35

גם בתחום הלימודים נראה כי הישגיהם של ילדי החינוך הביתי טובים לפחות כמו אלה של ילדי בית הספר. קולום (2005) הראה במחקרו כי בקריאה, חשבון ושפה ציוני ילדי החינוך הביתי הם מעל הממוצע הארצי. אף על פי כן אי אפשר להסיק מכך כי החינוך הביתי כולו מפיק בעקביות ובשיטתיות הישגים לימודיים גבוהים כיוון שיש הבדלים מהותיים בין הגישות השונות של ההורים בחינוך הביתי: סביר להניח כי הילדים שניגשו למבחנים מגיעים בעיקר ממשפחות שדוגלות בשיטת חינוך ביתי הדומה לזו של בית הספר. כמו כן כמה מן המחקרים שהשוו הישגים לימודיים, הראו שמשפחות שבחרות בחינוך ביתי הן ממעמד גבוה יותר ובעלות השכלה והכנסה גבוהות מן הממוצע. 40

אחת הטענות של מבקרי החינוך הביתי היא שבית הספר מכין לחיים, ואילו בחינוך הביתי הילדים מתחנכים בתנאי חממה. אך האם בית הספר באמת מכין טוב יותר לחיים? 45

אדם בוגר נוטה לבחור את תחומי העיסוק שלו על פי רצונותיו, כישוריו ותחומי העניין שלו. ילדים בבית הספר אינם יכולים לבחור מה ללמוד, אלא מחויבים ללמידה אחידה על פי דרישות משרד החינוך. לעומתם ילדים בחינוך הביתי, בייחוד אלה הלומדים בגישת Unschooling, יכולים לבחור בעצמם את תחומי הלימוד שלהם (אדרי וקליין, 2019; פינץ' 2012).

אדם בוגר בדרך כלל שווה בחברת אנשים שתחומי העניין שלהם דומים לשלו. נדיר למצוא אנשים בוגרים שמבלים מדי יום שעות רבות עם אנשים שהמכנה המשותף להם הוא הגיל. אך ילדים בבית הספר מחויבים לבלות שעות רבות זה עם זה רק משום שהם בני אותו הגיל. לילדי החינוך הביתי יש בחירה רבה יותר בנוגע למשך זמן הבילוי עם ילדים אחרים וגם בנוגע לזהות הילדים שעימם הם רוצים לבלות (רובינסון, 2013). 50

עוד טענה נגד החינוך הביתי היא שיש בו משום בריחה מהתמודדות עם הסביבה, וכי ילד צריך ללמוד להתמודד עימה. אולם האם אדם מבוגר שסובל במקום העבודה שלו לא ינסה לעבור למקום עבודה אחר, טוב יותר עבורו? מעולם לא הבנתי מדוע ילד שסובל חרמות ועלבונות בבית הספר צריך להתמודד עם המצב במקום לחפש מקום טוב יותר, כפי שהיו עושים מבוגרים רבים. אומנם לעיתים אין ברירה, וכדי להתפרנס אדם מבוגר נאלץ להישאר במקום עבודתו גם אם לא טוב לו שם, אולם זה בהחלט לא נחשב לרצוי ולצורך אנושי ב"התמודדות". 60

על פי מחקרים, ילדי החינוך הביתי אינם נופלים בהישגיהם הלימודיים ובכישוריהם החברתיים מילדי בית הספר, ולעיתים אף עולים עליהם. אולם השאלה היא אם המדדים שהילדים בבית הספר נבחנים על פיהם, הם אכן מדדים מהותיים להצלחה בחיים. כמו כן עולה התהייה אם אכן סביבת בית הספר יכולה לספק טוב יותר את הכישורים הנדרשים להצלחה בחיים הבוגרים בהשוואה לסביבה הביתית. 65

מאמר 2**שניצל, כביסה ואלגברה**

מאת קאתי גילברט

בעקבות מגפת הקורונה חלה התעוררות של החינוך הביתי. לפיכך מחקרים אקדמיים הבוחנים את האתגרים, הביטויים התרבותיים והתוצאות של החינוך הביתי הם רלוונטיים יותר מתמיד. להלן מובאים תיאורים של כמה מחקרים העוסקים במניעי ההורים לבחירה בחינוך ביתי וכן בהשפעות החינוך הביתי על הילדים.

5 מדוע ההורים בוחרים בחינוך ביתי?

החוקרים גוטרמן ונוימן הציגו שאלונים ל-62 הורים שילדיהם לומדים בחינוך ביתי בישראל. בהתבסס על התשובות, הם חילקו את ההורים לשתי קבוצות: קבוצה אחת של הורים שבחרו בחינוך ביתי משיקולים פדגוגיים בלבד, וקבוצה אחרת של הורים שבחרו בחינוך ביתי לא רק משיקולים פדגוגיים, אלא גם משיקולים משפחתיים, כלומר מתוך רצון להדק את מערכות היחסים בתוך התא המשפחתי. על פי הממצאים, משפחות שבחרו בחינוך ביתי מסיבות פדגוגיות ומשפחתיות גם יחד – הדעה שלהן בנוגע להשפעת החינוך הביתי על ילדיהן הייתה חיובית יותר בהשוואה לדעה של משפחות שבחרו בחינוך זה מסיבות פדגוגיות בלבד. כיצד ההורים תופסים את החינוך הביתי? זאת שאלה שעשויה להיות קשורה גם בחוויות השחיקה שלהם. החוקרת ג'יניפר לויס מצאה כי רוב האימהות בחינוך הביתי הרגישו בהתחלה אופטימיות, אך עם הזמן האיזון שנדרש בין תפקיד המורה לבין שאר המטלות בהורות ובבית הוביל אותן לתחושת שחיקה. לדברי החוקרת, האימהות שהצליחו להתגבר על תחושת השחיקה עשו זאת באמצעות "הרמוניה בתפקידים" – כלומר הן מצאו דרכים לשלב בין תפקידיהן השונים ולתעדף אותם. למשל, הן העדיפו את תפקיד האם על פני תפקיד עקרת הבית. כלומר, למעשה הן צמצמו את היקף עבודות הבית לטובת בילוי זמן רב יותר עם ילדיהן. הן גם נטו להגמיש את תוכנית הלימודים וליצור אפשרויות ללמידה עצמאית עבור ילדיהן. חשוב לציין כי לויס גם מצאה שלאימהות בחינוך ביתי שהתגברו על שחיקה, כמעט תמיד היו שותפים שסייעו להן בעבודות הבית, בטיפול בילדים ובמטלות ההוראה.

ומה עם הילדים?

חוקרי החינוך דרנובסקי וכהן ביקשו מ-185 סטודנטים במכללה למלא שאלון – 35 מהם למדו בחינוך הרשמי, ו-150 למדו בילדותם שנה אחת לפחות בחינוך הביתי. בשאלון ניסו החוקרים למדוד את מידת המעורבות של הסטודנטים האלה בקמפוס, את ההערכה העצמית שלהם ואם הם מגלים תסמיני דיכאון.

* מעובד על פי גילברט, ק' (אוקטובר, 2021). שניצל, כביסה ואלגברה. אלכסון. אוחזר מ־alaxon.co.il

החוקרים מצאו כי אף שלא היו הבדלים מובהקים בין הסטודנטים ברמות ההערכה העצמית, הסטודנטים בוגרי החינוך הביתי דיווחו פחות על דיכאון ויותר על הצלחה אקדמית. כמו כן סטודנטים אלה נטו להעריך באופן חיובי יותר את החוויה החינוכית שלהם. 30

הפסיכולוגית החינוכית ג'ינה ריילי בוחנת את נושא הילדים בחינוך ביתי מזווית קצת שונה, הנוגעת ל"גורמים חברתיים וסביבתיים המעודדים מוטיבציה פנימית בילדים אלה ולא חותרים תחתיה". היא מצביעה על שלושה צרכים פסיכולוגיים שעוזרים לטפח מוטיבציה פנימית:

- מסוגלות (הצורך לפתור בהצלחה בעיה או למצוא תשובה על משהו)

- אוטונומיה (הצורך בתחושה של בחירה והכוונה עצמאית) 35

- שייכות (הצורך בתחושה של חיבור לזולת במסגרת הלימודית)

ריילי ביקשה לבדוק אם אצל מתבגרים בחינוך הביתי, צרכים אלה באים לידי ביטוי טוב יותר בהשוואה לעמיתיהם בחינוך הרשמי. תוצאות מחקרה הראו כי בקרב המתבגרים בחינוך הביתי היו רמות גבוהות יותר של שביעות רצון במסוגלות ובאוטונומיה בהשוואה למתבגרים בחינוך הרשמי. 40

מאחר שכיום החינוך הביתי מתפתח ומשגשג, הממצאים האלה מעודדים. אך חשוב גם לציין כי ילדים בחינוך ביתי נוטים במידת מה להיות קבוצה פריווילגית – חוקרים רבים מוצאים כי בדרך כלל הוריהם של ילדים אלה הם בעלי השכלה והכנסה גבוהות מן הממוצע וכי להורים אלה תחושת מחויבות חזקה לחינוך ילדיהם.